

III

(Parengiamieji aktai)

EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETAS

494-OJI EESRK PLENARINĖ SESIJA, ĮVYKUSI 2013 M. GRUODŽIO 10–11 D.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo iš dalies keičiamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 2012/2002, įsteigiantis Europos Sąjungos solidarumo fondą

(COM(2013) 522 final — 2013/0248 (COD))

(2014/C 170/07)

Pranešėjas **Dimitris DIMITRIADIS**

Europos Komisija, 2013 m. rugsėjo 5 d., ir Europos Parlamentas, 2013 m. rugsėjo 10 d., vadovaudamiesi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 175 straipsniu, nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo iš dalies keičiamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 2012/2002, įsteigiantis Europos Sąjungos solidarumo fondą

COM(2013) 522 final – 2013/0248 (COD).

Ekonominės ir pinigų sąjungos, ekonominės ir socialinės sanglaudos skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2013 m. lapkričio 14 d. priėmė savo nuomonę.

494-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2013 m. gruodžio 10–11 d. (gruodžio 10 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 153 nariams balsavus už, 3 – prieš ir 4 susilaikius.

1. Išvados

1.1 EESRK iš esmės teigiamai vertina principus, kuriais remdamasis iki šiol veiklą vykdė ES solidarumo fondas (ESSF) ⁽¹⁾. EESRK iš pat pradžių pritarė jo steigimui ⁽²⁾.

1.2 EESRK laikosi nuomonės, kad Reglamentas 2012/2002 dėl Europos Sąjungos solidarumo fondo veikimo nedelsiant turi būti iš dalies keičiamas ir kad jau pernelyg vėluojama tai padaryti ⁽³⁾; pritaria Komisijos šia linkme dedamoms pastangoms, nors naujasis pasiūlymas yra itin konservatyvus, kaip tai nurodė ir Europos Parlamentas ⁽⁴⁾.

⁽¹⁾ 2002 m. lapkričio 11 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 2012/2002, OL L 311, 2002 11 14.

⁽²⁾ EESRK nuomonė dėl Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo įsteigiamas Europos Sąjungos solidarumo fondas, OL C 61, 2003 3 14, p. 187–188.

⁽³⁾ EESRK nuomonė dėl Pasiūlymo dėl Tarybos reglamento, kuriuo įsteigiamas Europos Sąjungos solidarumo fondas, OL C 28, 2006 2 3, p. 69.

⁽⁴⁾ Europos Parlamento ataskaita dėl Europos Sąjungos solidarumo fondo: įgyvendinimas ir taikymas, C2012/2075) A7-0398/2012, 2012 m. gruodžio 20 d.

- 1.3 EESRK laikosi nuomonės, kad 2005 m. atmetusi Komisijos pasiūlymą⁽⁵⁾ Taryba nepasinaudojo galimybe pagal naujus principus įtvirtinti fondo veiklą.
- 1.4 EESRK mano, kad būtina imtis visų reikiamų priemonių siekiant sumažinti ESSF mechanizmo biurokratiją ir paspartinti procedūras⁽⁶⁾.
- 1.5 EESRK pritaria naujajame pasiūlyme dėl reglamento⁽⁷⁾ rekomenduojamiems pakeitimams: nustatyti išankstinius mokėjimus, patikslinti „didelio masto nelaimės“ ir „ypatingosios regioninės nelaimės“ sąvokas, taikyti priemones valstybėms narėms, kurios nesiima reikiamų atsargumo priemonių, kad būtų užkirstas kelias minėtoms nelaimėms.
- 1.6 EESRK laikosi nuomonės, kad nepaisant to, jog šiuo metu ES išgyvena itin sunkų finansinį laikotarpį, reikėtų skirti daugiau lėšų ESSF veiklai tuo atveju, jeigu, deja, įvyktų ypač didelio masto nelaimė.
- 1.7 EESRK mano, kad reikėtų visapusiškai išaiškinti ESSF taikymo sąlygas, kad nebūtų puoselėjami nepagrįsti lūkesčiai ir fondu nebūtų naudojamosi politiniams žaidimams, taip pat kad nekiltų nusivylimų sunkių išbandymų patyrusiems gyventojams.
- 1.8 EESRK pritaria, kad tokios priemonės, kaip ESSF suteikia ES išskirtinę progą įrodyti savo vieningumą ir solidarumą, su sąlyga, kad bus tinkamai naudojamos ir padės informuoti Europos piliečius apie dedamas pastangas ir teikiamą paramą.
- 1.9 EESRK mano, kad Fondo veikla turi apimti ir nelaimės, staiga įvykstančias dėl šiltnamio efekto reiškinio, dėl klimato kaitos apskritai, taip pat dėl teroristinės veiklos.
- 1.10 EESRK svarsto, kodėl ribinės vertės, nustatytos tam, kad nelaimė būtų paskelbta „didelio masto“, yra tokios aukštos. Dėl šios priežasties ESSF gali skirti lėšų tik išimties tvarka ir tik pritaikęs nukrypti leidžiančias nuostatas. Komitetas mano, kad minimos mokėtinų sumų žemiausios ribos dėl konstatuotos žalos dydžio yra labai didelės ir turi būti sumažintos.
- 1.11 Subsidiarumo išlyga, kurią Taryba griežtai taiko, yra atgrasanti priemonė ir labai apsunkina Komisijos pastangas. EESRK prašo ją taikyti lanksčiau.
- 1.12 Komitetas yra įsitikinęs, kad pasitelkus turimus Europos Sąjungos mechanizmus ir fondus bei sukaupę patirtį tam tikrais atvejais būtų buvę ir yra įmanoma išvengti didelio masto nelaimių.
- 1.13 Pritaria principui „už padarytą žalą moka kaltininkas“.
- 1.14 EESRK konstatuoja, kad pastaraisiais metais Europoje didelio masto nelaimių, deja, smarkiai padaugėjo.
- 1.15 Komitetas ragina valstybes nares gerinti vidaus procedūras ir mechanizmus ir laiku Komisijai pateikti patikimą, galiojančią ir pagrįstą informaciją, kad būtų galima palengvinti jos darbą.
- 1.16 EESRK laikosi nuomonės, kad 9–12 mėn. terminas, reikalingas pagalbos lėšoms pervesti, yra nepaprastai ilgas ir nepadedą siekti tikslo suteikti greitą ir skubią pagalbą.
- 1.17 EESRK mano, kad reikia nustatyti informavimo taisykles ir vykdyti reklamos akcijas, skirtas fondo veiklai propaguoti, kad apie jį daugiau žinotų gyventojai.

⁽⁵⁾ Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, įsteigiančio Europos Sąjungos solidarumo fondą (COM(2005) 108 final – 2005/0033 (COD), 2005 m. balandžio 6 d.).

⁽⁶⁾ EESRK nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Europos Sąjungos solidarumo fondo ateitis“, OL C 181, 2012 6 21, p. 52.

⁽⁷⁾ Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo iš dalies keičiamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 2012/2002, įsteigiantis Europos Sąjungos solidarumo fondą (COM/2013/0522 final, 2013 m. liepos 25 d.).

2. Įžanga

2.1 Europos Sąjungos solidarumo fondas buvo įsteigtas 2002 m., po Šiaurės ir Centrinę Europą nusiaubusių pražūtingų potvynių. Fondo tikslas – didelių stichinių nelaimių ištiktoms valstybėms narėms ir šalims kandidatėms suteikti papildomą pagalbą, skirtą nukentėjusių regionų ekonominiam ir socialiniam gyvenimui atkurti.

2.2 ESSF buvo įsteigtas vadovaujantis skubos procedūromis, kai paaiškėjo, kad, nors ES turi labai daug lėšų ir gali reaguoti į stichines nelaimes visame pasaulyje, ji neturi tinkamų priemonių panašių nelaimių savo pačios ar šalies kandidatės, su kuria jau prasidėjo stojimo į ES procesas, teritorijoje padariniams likviduoti.

2.3 Nuo įsteigimo ESSF teko daug nuveikti ir pačiomis įvairiausiomis aplinkybėmis. Šios veiklos metu paaiškėjo, kad veiksmai buvo ne tik naudingi, bet ir atskleidė tam tikrų struktūrinių ar biurokratinio pobūdžio veikimo problemų, kurias Komisija stengėsi išspręsti ir šiuo tikslu 2005 m. pateikė pasiūlymą dėl reglamento. Europos Parlamentas palankiai įvertino šį pasiūlymą, tačiau jį atmetė Taryba.

2.4 Metinis Fondo biudžetas siekia 1 milijardą eurų. Iki šiol šios sumos pakako.

3. Fondo veiklą reguliuojantis reglamentas

3.1 Pagrindinės šiuo metu galiojančio ESSF įsteigiančio reglamento nuostatos yra šios:

3.1.1 Fondas įsteigtas siekiant skirti pagalbą valstybėms narėms ir šalims kandidatėms įvykus didelei nelaimei bei ES suteikti galimybę skubiai ir efektyviai imtis veiksmų.

3.1.2 Fondas gali suteikti pagalbą valstybėms narėms ir stojimo derybose dalyvaujančioms šalims.

3.1.3 Fondas – tai pagalbinė priemonė ir teikia papildomą paramą, skirtą finansuoti skubius veiksmus.

3.1.4 Patikslinta, kad pagrindiniai didelių nelaimių aspektai, kuriems skiriamas didžiausias dėmesys – gyvenimo sąlygos, gamta ir ekonomika.

3.1.5 Pagal šį dokumentą didelė stichinė nelaimė yra nelaimė, dėl kurios ekonominiu požiūriu ar matuojant valstybės bendrųjų nacionalinių pajamų (BNP) ⁽⁸⁾ procentine dalimi padaryta didelė žala.

3.1.6 Dokumente numatyta, kad ESSF turės imtis veiksmų pagal itin skubias procedūras ir priimti skubius sprendimus.

3.1.7 Bet kuriuo atveju atsakomybė dėl pagalbos panaudojimo tenka valstybei naudos gavėjai.

3.2 Reglamente patikslinama, kad svarbu užtikrinti kuo didesnę skaidrumą ir atsargų finansų valdymą.

3.3 Kadangi didelei stichinė nelaimei apibrėžti nustatytos didelės sumos, reglamente pateikiamos ir nukrypti leidžiančios nuostatos dėl ypatingųjų nelaimių ir nelaimių, įvykstančių kaimyninėje šalyje, bet joms taikomi nepaprastai griežti kriterijai ir numatyta aukščiausia 75 mln. eurų pagalbos riba. Šios išimtys pamažu tapo įprasta ESSF pagalbos teikimo praktika, kadangi didelei nelaimei apibrėžti iš pradžių buvo nustatytos labai didelės sumos.

3.4 Pagal reglamentą įvykus didelei nelaimei pagrindiniai ESSF prioritetai yra šie:

3.4.1 skubus energijos, geriamojo vandens, nuotekų, telekomunikacijų, transporto ir švietimo infrastruktūros ir įrangos veiklos atkūrimas,

3.4.2 laikino apgyvendinimo ir finansavimo gelbėjimo tarnyboms skyrimas,

3.4.3 kultūros paveldo apsaugos priemonių užtikrinimas,

3.4.4 skubus nelaimės ištiktų vietovių valymas.

⁽⁸⁾ Kad nelaimė būtų vadinama didele, jos žala 2002 m. kainomis turi siekti ne mažiau kaip 3 mlrd. eurų arba sudaryti daugiau kaip 0,6 proc. nukentėjusios šalies BNP.

3.5 Nelaimės ištikta valstybė narė turi iškart, kai tik įmanoma, bet ne vėliau kaip per dešimt savaičių nuo nelaimės pradžios, pateikti Komisijai paraišką Fondo paramai gauti ir patikslinti prašomos pagalbos dydį.

4. Pasiūlymas iš dalies pakeisti reglamentą

4.1 Svarstomame pasiūlyme iš dalies pakeisti Reglamentą 2012/2002, reguliuojantį ESSF veiklą, numatyti šie pakeitimai:

4.1.1 Fondo veiklą įtraukti į naująją 2014–2020 m. daugiamečę finansinę programą,

4.1.2 aiškiai apibrėžti Fondo taikymo sritį apsiribojant stichinėmis nelaimėmis, įskaitant sukeltas žmogaus,

4.1.3 nustatoma nauja 1,5 proc. NUTS2 lygmens regiono (800 000 – 3 mln. gyventojų) BVP riba didelių regioninių nelaimių atveju,

4.1.4 sudaroma galimybė nukentėjusios valstybės narės prašymu iš Fondo greitai išmokėti avansą neviršijant 10 proc. planuojamos finansinės pagalbos sumos ir laikantis 30 mln. eurų viršutinės ribos,

4.1.5 pirmą kartą atsižvelgiama į ilgalaikes nelaimes, pavyzdžiui, sausrą,

4.1.6 įvedamos nuostatos, skatinančios kuo veiksmingiau užkirsti kelią nelaimėms ir taikyti su nelaimių prevencija susijusius ES teisės aktus suteikiant Komisijai teisę atmesti valstybės narės pateiktą prašymą Fondo paramai gauti jeigu paaiškėja, kad valstybė elgėsi labai aplaidžiai arba nelaimė atsinaujina panašia forma,

4.1.7 numatomos naujos nuostatos dėl PVM tinkamumo finansuoti ir panaikinama galimybė iš Fondo gauti techninę pagalbą,

4.1.8 ypatingomis aplinkybėmis leidžiama daryti išimtis kai kurioms finansinio reglamento nuostatoms,

4.1.9 nustatoma didžiausia 3,53 mlrd. eurų arba 0,6 proc. bendrųjų nacionalinių pajamų riba didelei nelaimei apibrėžti.

5. EESRK požiūris

5.1 EESRK sutinka, kad buvo būtina iš dalies keisti Reglamentą 2012/2002 dėl ESSF veikimo, kad Fondas:

5.1.1 taptų veiksmingesniu mechanizmu siekiant stichinės nelaimės atveju padėti ES valstybėms narėms, narystei besirengiančioms šalims kandidatėms ir kaimyninėms šalims,

5.1.2 taip pat gautų įgaliojimus imtis veiksmų įvykus nelaimei dėl pramoninių ar technologinių avarių.

5.2 EESRK laikosi nuomonės, kad numatytų lėšų nepakanka itin didelėms nelaimėms, galinčioms turėti pasekmių didelei ES teritorijos daliai (branduolinė avarija, epidemijos ir kt.), ir ragina Komisiją šiam aspektui skirti itin didelį dėmesį.

5.3 Komitetas visiškai pritaria Komisijos pastangoms spartinti ESSF veikimą reguliuojančias procedūras, kadangi jos visada turi vykti pagal patikimus mechanizmus ir aiškias bei paprastas veikimo taisykles.

5.4 EESRK ragina valstybes nares apdairiai naudotis Fondo mechanizmais, kad nekiltų nepagrįstos neigiamos reakcijos ES atžvilgiu.

5.5 Komitetas pritaria avansų išmokėjimo procedūrai ir „ilgalaikės žalos“ kategorijos taikymui, pavyzdžiui, sausras atveju. Taip pat mano, kad į planuojamų darbų įvykus stichinei nelaimei sąrašą turėtų būti įtrauktas ir miško atkūrimas.

5.6 EESRK nuomone, Komisija turi itin griežtai elgtis su tomis valstybėmis narėmis, kurios, nepaisydamos ES teisės aktų ir konkrečių Europos finansavimo galimybių, elgiasi aplaidžiai ir dėl to įvyksta didelės nelaimės.

5.7 Komitetas mano, kad ateityje dėl klimato kaitos kils dar daugiau stichinių nelaimių, todėl ragina Komisiją į tai atsižvelgti ir persvarstant šį reglamentą.

5.8 EESRK laikosi nuomonės, kad įvykus didelei nelaimei pilietinė visuomenė visada atlieka svarbų vaidmenį, ir prašo Komisijos į keičiamą reglamentą įtraukti galimybę finansuoti šioje srityje besispecializuojančias ir patvirtintas organizacijas, kurios turi reikiamas struktūras ir patirtį teikti tokio pobūdžio paslaugas.

5.9 Komitetas mano, kad dirbant veiksmingai tokios priemonės, kaip ESSF Europos Sąjungai suteikia galimybę parodyti konkretų ir veiksmingą solidarumą, ir ragina Komisiją imtis visų būtinų priemonių, kad Europos piliečiai būtų informuoti apie Sąjungos vaidmenį.

5.10 EESRK yra įsitikinęs, kad reikėtų įtraukti Fondo finansavimą į ES bendrąjį biudžetą, kad sutrumpėtų dėl dabartinių lėtų ir biurokratinių procedūrų, kuriose dalyvauja Taryba, Parlamentas ir Komisija, ilgai vėluojantys terminai, bet kartu reikėtų sukurti mechanizmą siekiant padidinti biudžetą išskirtinio masto nelaimėms, kurioms reikia didesnės pagalbos.

5.11 EESRK pritaria Europos Parlamentui, kad NUTS2 lygmens regionų 1,5 proc. regioninio BVP riba yra nepaprastai aukšta, todėl nemaža dalis didelių nelaimių dideliame piliečių nusivylimui nepatenka į Fondo paramos taikymo sritį. Todėl Komitetas siūlo ją sumažinti iki 1 proc., kad pirmiausia patektų nedaug gyventojų turinčios šalys.

2013 gruodžio 10 d., Briuselis

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Henri MALOSSE*
